

vost publikace, ale zároveň svědčí o filozofické promyšlenosti zpracované látky. Odhaluje mnohé naléhavé problémy praxe a v řadě případů dává čtenáři argumentovanou odpověď na „věčnou“ lidskou otázku „jak a proč žít“.

Marika Dražilová

Přehledné zpracování dat o dlouhodobém vývoji obyvatelstva na území ČSSR

Federální statistický úřad vydává v roce 1982 ve Statistické knižnici pramennou publikaci, postihující především demografické, ale i geografické, ekonomické a sociální informace o obyvatelstvu žijícím na našem území od nejstarších dob.⁽¹⁾ Do značné míry navazuje tato publikace na Demografické příručky z let 1958, 1959 a 1966. Rozsah tabulek ovšem rozšiřuje a především aktualizuje údaje až do současnosti.

Publikace je rozčleněna do 15 částí: 1. Území a obyvatelstvo, 2. Domy a byty, 3. Rodiny a domácnosti, 4. Retrospektiva přirozeného pohybu obyvatelstva, 5. Sňatky, 6. Rozvody, 7. Narození a ukončená těhotenství, 8. Potraty, 9. Zemřelí, 10. Stěhování, 11. Pracující v národním hospodářství, 12. Zdravotnictví, 13. Školství, 14. Sociální zabezpečení, a 15. oddíl tvoří příloha obsahující některé přehledné rekapitulace, mezinárodní srovnání, data o národnosti, o vývoji romského obyvatelstva atd.

Pro široký okruh uživatelů této publikace je cenná poměrně zevrubná vstupní pasáž, vysvětlující metodiku sběru demografických dat, jejich původ a některé základní pojmy demografické statistiky. Má velkou informační hodnotu zvláště pro sociology. Lze jen litovat, že metodická část postihuje pouze demografická data — domnívám se totiž, že riziko omylu pramenícího z nepochopení některých dalších dat je mnohem větší. Jako příklad lze uvést rozdíl mezi přírůstkem bytů podle tabulky 2 — 1, zjištěný jako rozdíl mezi počtem bytů v r. 1980 a počtem bytů v r. 1950 a přírůstkem bytů, zjištěným z tabulky 2 — 6 jako suma přírůstků bytů v letech 1950—1979. První číslo je 1,3 mil. druhé 2,2 mil. V podstatě totéž platí o počtech a vymezení základních správních jednotek — obcí a vývoje územně správní struktury vcelku. Nezůstaneme proto na pochybách, že rozšíření metodické části i na výklad o datech mimo demografii by bylo Demografické příručce ku prospěchu.

Je obecně známo, že na vydání podobného díla čeká naše odborná veřejnost od roku 1966 a tak lze vyslovit jen poděkování celému autorskému kolektivu za jeho nesnadnou práci. Nemůžeme se ovšem zbavit dojmu, že termín předání práce do tisku nebyl dostatečně sladěný s harmonogramem produkce definitivních výsledků sčítání 1980. Skutečnost, že v publikaci vycházející ve druhé polovině roku 1982 nenalézáme definitivní data z posledního cenzu, není rozhodně potěšující.

Základními zdroji dat o obyvatelstvu jsou sčítání lidu, prováděná na našem území od roku 1857 zhruba v desetiletých intervalech a později spojovaná se sčítáním domů a bytů. Dalšími důležitými zdroji dat jsou výsledky každoroční statistiky pohybu obyvatelstva, které jsou u nás sledovány od roku 1852. Tyto zdroje byly při zpracování Demografické příručky doplněny, ovšem pouze pro poválečné období, rozsáhlými tabulkami pocházejícími z resortních statistik. Tabulky obsahují v zásadě definitivní data. Tam, kde jsou v retrospektivách publikovány autorské odhady, nalézneme vždy uvedený pramen.

V nové pramenné publikaci kolektivu autorů z Federálního statistického úřadu do- stává naše odborná veřejnost do rukou velice cenné dílo, které svými přehledně uspořádanými údaji usnadní všem demografům i jiným pracovníkům společensko- vědních disciplín orientaci v otázkách kvantitativního vývoje obyvatelstva ČSSR.

Ivan Lesný

Buržoazní sociologie a současnost

Praha, Svoboda 1981, 362 s.

Nakladatelství Svoboda vydalo český překlad práce početného kolektivu sovětských autorů věrované kritické analýze buržoazní sociologie v druhé polovině dvacátého století. Recenzovaná práce sovětských autorů je rozčleněna na dvě základní části, které se pak ještě dále dělí na jednotlivé kapitoly. První část je poměrně stručná a charakterizuje především obecný stav buržoazní sociologie ve druhé polovině dvacátého století. Zahrnuje jen dvě kapitoly, z nichž první se zabývá novými tendencemi ve vývoji buržoazního sociologického myšlení a druhá je věnována analýze snah buržoazní sociologie předvídat budoucnost. Druhá, rozsáhlejší část práce, po-

(1) Kolektiv: *Demografická příručka*. Vydal FSÚ ve Statistické knižnici 1982.